

Lakomec – Molière (*1622 †1673)

<u>Námět:</u>	inspirace antickou Komedí o hrnci (Říman Plautus)
<u>Téma a motiv:</u>	Lakota lidí, kteří mají peníze radši než lidský život; chamtivost, lakota, láska, touha po penězích, podezřívání, schovávání, svatba, sobectví, upřednostňování peněz
<u>Časoprostor:</u>	1670 v Paříži – autorova současnost
<u>Kompoziční výstavba:</u>	5 dějství, chronologický postup, forma scénáře, Aristotelova zásada tří jednot
<u>Literární druh a žánr:</u>	druh – drama, žánr – komedie
<u>Vypravěč:</u>	ROZMLUVY JEDNOTLIVÝCH POSTAV – dialogy, monology ve 3. osobě (er-forma) Vypravěč zde není, je to drama
<u>Postavy:</u>	<p>Harpagon – hlavní postava; lakomý vdovec, který se zajímá jen o své peníze; je velmi chamtivý a bezcitný, pro peníze je schopen obětovat absolutně všechno – jsou pro něj důležitější než jeho rodina; bohatne půjčováním peněz s vysokým úrokem (lichva); nenapravitelný sobec, jenž neuznává city druhých; chce výhodně provdat a oženit své děti; sám touží po mladé dívce Marianě</p> <p>Kleant – syn Harpagona; mladý muž dobrých společenských způsobů, velmi kultivovaný; zamilovaný do Mariany a chce si ji vzít</p> <p>Eliška – dcera Harpagona; je zamilovaná do Valéry; bojuje za své štěstí a nechce se provdat za muže, kterého jí vybral otec a kterého nemiluje; věří v pravou lásku</p> <p>Mariana – velmi krásná dívka, miluje Kleanta a nešťastně přihlíží Harpagonovu dvoření; skromná a plachá, působí velmi křehce; vede tichý život po boku své nemocné matky</p> <p>Valér – zamilovaný do Elišky, pracuje v domě Harpagona jako správce, aby byl Elišce nablízku; snaží se co nejvíce se zalíbit Harpagonovi, proto se stává úlisným slídilem; pronásleduje své podřízené mnohdy ještě hůře než Harpagon, donáší na služebnictvo; chce se před svým pánem ukázat v co nejlepším světle</p> <p>Anselm – navenek bohatý, starý muž X ve skutečnosti štedrý a dobrosrdečný šlechtic – otec Mariany a Valéry; později se ukáže, že jeho pravé jméno je Tomas d'Alburci; svým vstupem do hry završí děj dobrým koncem</p> <p>Frosina – chytrá intrikářka, dohazovačka; jako jediná zná poměry v celé rodině</p> <p>Štika (Čípera) – sluha Kleanta, je si vědom Harpagonových vlastností</p> <p>Jakub – Harpagonův kuchař, kočí a sluha na všechno; podlý a pomstychtivý</p> <p>Policejní komisař, služebnictvo – mistr Šimon, mistr Jakub, Bumbal, Treska,</p>
<u>Vyprávěcí způsoby:</u>	nespisovný jazyk, opakování slov, přímá řeč, spisovný jazyk – policisté a Mariana
<u>Typy promluv:</u>	dialogy, monology (Harpagon o penězích)
<u>Jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku:</u>	archaismy (<i>Čípera: odpovídá: Nevolky – Ano</i>), vulgarismy, citové zabarvení, sarkasmus, neutrální výrazy
<u>Tropy a figury a jejich funkce ve výňatku:</u>	ironie, nadsázka, metafora, anafora, přirovnání
<u>Kontext autorovy tvorby:</u>	spíše závěrečné období autorova života

Literární / obecně kulturní kontext

- vlastním jménem Jean-Baptiste Poquelin
- byl francouzský dramatik 17. století a představitel klasicismu
- **napsal 33 her** – nadčasové
- narodil se v Paříži do rodiny bohatého měšťana (aby nedělal ostudu, změnil si jméno)
- ve svých dílech se zabýval špatnými lidskými vlastnostmi a zesměšňoval tehdejší společnost
- psal hlavně frašky a komedie, později byl přijat do královských služeb (psal hry pro Ludvíka XIV.)
- založil *Skvělé divadlo*, které však nemělo velký úspěch
- často ve svých hrách i účinkoval
- postavy v jeho dílech mají výrazné charakterové rysy a nadčasovou platnost
- některé se staly natolik výraznými, že lidi spojujeme se jmény postav – Lakomec alias Harpagon
- při hře Zdravý nemocný začal vykašlávat krev (domněnka výborného hereckého výkonu)
- před smrtí k němu domů nestihl zajít kněz, aby se zřekl hereckého povolání – pohřben do neposvěcené půdy
- **inspiroval se komedií dell'arte**

Dílo: Tartuffe neboli Podvodník, Misanthrop, Zdravý nemocný, Don Juan aneb Kamenná hostina

KLASICISMUS

- Vznikl za vlády Ludvíka XIV. (17. a 18. století), classicus = vzorový
- Vrcholná forma – Empír (empire = císařství), za Napoleonova císařství
- Kopírování antiky (podobně jako u renesance), racionalismus, stanovená pravidla, přesný řád, střídmost, jednoduchost, společenské normy jsou nad touhami jedince, krása je pravda a rozum
- Drama se řídilo podle Aristotelovy zásady tří jednot (místo, čas, děj)
- 18. století vznik myšlenkového hnutí **OSVÍCENSTVÍ** (víra v pokrok, zlo=nevědomost, svoboda a rovnoprávnost občanů, díky dodržování zásad lze změnit společnost) - Voltaire
- 2. pol. 18. století **ENCYKLOPEDISTÉ** (D. Diderot, Jonathan Swift, Pierre Beaumarchais)

Komedie Dell'arte – improvizční divadlo renesanční Itálie, nebyl pevný scénář, hráli pouze muži

Literatura se dělila: **Vysoká** (ódy, tragédie, eposy)

Jean Racine

Cid – tragický milostný příběh, Chiméa a Rodrigo

Pierre Corneille

Faidra – žena řeckého krále se zamiluje do vlastního syna, protože si myslí, že se král nevrátí, král se vrátí a syna vyžene ze země, žádá bohy o potrestání, Faidra spáchá sebevraždu – vypije jed

Nízká (komedie, frašky)

Molière

Jean de la Fontaine – Bajky

Carlo Goldoni – Sluha dvou pánů, Roztomilá žena, Poprask na laguně

Obsah:

Kleant je zamilovaný do Mariany a Eliška do Valéra. Oba sourozenci se to bojí říct otci, protože ani Mariana ani Valér nejsou bohatí. Pro jejich otce hrají totiž nejdůležitější roli peníze. Protože Kleant žádné peníze nemá, chce si je půjčit. Je šokován, když jde za půjčovatelem a zjistí, že to jeho otec, který je navíc půjčuje s přehnaným úrokem.

Harpagon se rozhodne, že se ožení. Za svoji ženu si zvolí mladičkou Marianu, která je Harpagonem zhnusená. Když přijde do jejich domu, setkává se s Kleantem. Oba jsou šokováni, protože se znají, Kleant se jí dvoří. Harpagon ji nemiluje, je to pouze jeho rozmar. Když se ptá svého syna na jeho názor na Marianu, Kleant zapře své city a velmi ji zkritizuje. Harpagon se přizná, že ji chtěl dát jemu za ženu, ale když se mu nelíbí, tak tedy ne. Kleant tedy řekne pravdu a svěří se otci, že ji miluje, ale před ním to tajil. Harpagon se na Kleanta rozzlobí a zarputile se rozhodne s Marianou oženit. (Jakub se je snaží uklidnit a každému řekne to, co chtějí slyšet), ale stejně nikdo z nich neustoupí.

Během toho Čipera ukradne Harpagonovi truhlici s mnoha penězi, které měl schované na zahradě. Nejdříve je vyslechnut Jakub, který z naštvanosti obviní Valéra. Harpagon nadává Valérovi za tento hřích, ale Valér si myslí, že je kárán za lásku k Elišce. Nakonec se Harpagon dozví pravdu o vztahu mezi Valérem a Eliškou. Harpagon je silně proti, ale Valér ho varuje, aby si dával pozor, jelikož neví, s kým mluví. Harpagon se rozhodne provdat Elišku za starého boháče Anselma. Kleant má teď v rukou Harpagonovy peníze a tím pádem i velkou zbraň. Řekne Harpagonovi, že mu dá ty peníze, pokud mu dovolí vzít si Marianu.

Valér prozradí, že není chudý, že je šlechtického původu, protože je synem hraběte Tomáše d'Alburciho, který zemřel. Když tohle vysloví, Mariana v něm pozná svého bratra. Nakonec Anselm, který přišel žádat o ruku Elišku, prozradí, že on je hrabě Tomáš d'Alburci a že se tehdy zachránil (všichni ztroskotali na moři). Harpagon tedy nic nenamítá proti svatbám svých potomků s dětmi bohatého hraběte a dostává od Kleanta své peníze. S podmínkou, že Anselm obě svatby zaplatí a s tím i čas komisaře.